

CETA- inbreng plenair PvdA (Koole) – 11jul22

Vz!

Terwijl wij hier spreken over een handelsverdrag tussen Canada en de Europese Unie woedt op dit continent een vreselijke oorlog. Dagelijks worden mensen vermorzeld door meedogenloze bombardementen door de Russische agressor op burgerdoelen in Oekraïne. Talrijke oorlogsmisdaden vinden plaats. Een land dat graag lid van de Europese Unie wil worden, herinnert ons er voortdurend aan dat het vecht voor onze democratische waarden.

Die democratische waarden staan al langer wereldwijd onder druk. De *Democracy Index* van 2021 geeft aan dat op deze aarde steeds minder mensen in een democratie wonen en dat autoritaire regimens terrein winnen. Rusland is al genoemd, maar China werd vorige week door de Britse en Amerikaanse inlichtingendiensten gekenschetst als een 'immense bedreiging' op de langere termijn. In die instabiele wereld is het zaak dat een krachtig Europa in staat is de waarden die staan genoemd in artikel 2 van het Unieverdrag in eigen kring te handhaven: eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en de eerbiediging van mensenrechten. En onze eigen grondwet schrijft voor de internationale rechtsorde te bevorderen, die nodig is om die waarden ook elders een kans te geven om tot ontwikkeling te komen.

Vz!

Het is tegen deze achtergrond van een instabiele wereld dat mijn fractie de voorliggende voorstellen, CETA en de Strategische Partnerschapsovereenkomst (SPA), heeft gewogen. Ik beperk me vandaag tot CETA. Want een handelsverdrag gaat over meer dan handel. Het gaat ook om internationale verhoudingen. En die zijn recentelijk drastisch veranderd. Zoals iemand het omschreef: 'De geopolitieke vakantie van Europa is voorbij!'. Handel met een andere democratie is niet hetzelfde als handel met een autoritair regime. En Canada is een gelijkgezind land, dat net als ons land een groot voorstander is van een op regels gebaseerde internationale orde.

En daarom is mijn vraag aan de regering of zij het met ons eens is dat een handelsverdrag met een gelijkgezind land als Canada ook van grote geo-politieke betekenis is en zo ja, waaruit volgens haar die geo-politieke betekenis voor Europa van CETA in de praktijk bestaat. Is de regering het met ons eens dat samenwerking met Canada bijdraagt aan een krachtige positie van Europa in de wereld en daarmee aan een internationale orde gebaseerd op regels in plaats van op de brute kracht van geweld, op het recht van de sterkste?

Vz!

Het is inmiddels bekend dat onze fractie voor het handelsverdrag met Canada zal stemmen, net zoals vijftien andere landen reeds hebben gedaan, en net zoals de Duitse coalitie met de Groenen en de SPD dat voornemens is te doen, hebben zij drie weken terug gemeld en afgelopen donderdag in een debat in de Bondsdag bevestigd.

Wij doen dat weloverwogen en na rijp beraad, en niet alleen vanwege die belangrijke internationale context. Ook het verdrag zelf zet naar onze opvatting belangrijke stappen in de richting van een betere, duurzame wereld waarin ook werknemersrechten worden gerespecteerd. Zo gelden de Parijse klimaatdoelen voluit voor CETA, respecteert ook Canada - door CETA – de fundamentele protocollen van de Internationale Arbeidsorganisatie over fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, kunnen nationale staten ook binnen CETA regels blijven stellen ter bevordering van bijvoorbeeld gezondheid en klimaat (het zogeheten *right to regulate*) en komt er een veel beter geschillenbeslechtinginstrument bij investeringen (het Investeringsgerecht, *Investment Court System*- ICS).

Ontstaat met CETA het paradijs op aarde? Natuurlijk niet. Veel inzet en internationale samenwerking op vele terreinen blijven nodig om de klimaatdoelen te halen en een menswaardig bestaan voor iedereen mogelijk te maken. Maar met CETA kunnen flinke stappen vooruit worden gezet.

Vz!

Over het ICS worden in het publieke debat veel opmerkingen gemaakt. Maar het bestaat in de praktijk nog niet, omdat dan eerst CETA moet zijn goedgekeurd door alle nationale parlementen. Terecht worden er zorgen geuit over arbitragesystemen bij oude handelsverdragen, waar de partijen in het geschil zelf de arbiters benoemen, die tegelijk advocaat voor een andere multinational kunnen zijn, waar algemene beginselen van behoorlijk bestuur niet systematisch worden toegepast en waar geen beroepsmogelijkheid bestaat. Gehaaide bedrijven, en die zijn er zeker ook in Canada, kunnen die arbitrage dan gemakkelijk naar hun hand zetten en dat is onwenselijk. Het ICS is ontworpen om deze zorgen te ondervangen. Kan de regering aangeven hoe dat volgens haar is gebeurd? Kan de regering tevens aangeven welk type investeerders gebruik kunnen maken van het ICS: is het alleen voor grote ondernemingen (multinationals) of kan ook het MKB daar gebruik van maken? En is de regering bereid om in Europees verband mogelijke initiatieven van de Duitse regering te steunen die zien op een bindende interpretatie van de normen voor investeringsbescherming, gericht op het beperken van het oneigenlijk gebruik daarvan?

Vz!

CETA bevat als modern verdrag zogeheten 'duurzaamheidshoofdstukken', met bindende afspraken over de bescherming van het klimaat en de verbetering van arbeidsomstandigheden. Kan de regering uiteen zetten hoe het proces van de handhaving ervan in CETA is vormgegeven? In elk geval is duidelijk dat een effectief mechanisme voor vakbonden, ngo's en andere maatschappelijke organisaties om niet-naleving daarvan aan te kaarten, ontbrak. Onze fractie is daarom verheugd dat op het nadrukkelijk verzoek van onze fractie door de Europese Commissie een klachtenmechanisme tot stand is gebracht met aangescherpte procedures en bindende termijnen. Nog geen drie weken geleden is dat gepubliceerd. En het mooie is dat deze klachtenprocedure geldt voor alle EU-handelsverdragen, inclusief CETA. Zij versterkt de positie van vakbonden, mensenrechten- en milieuorganisaties.

Ook dit heeft zwaar meegewogen in onze overwegingen om voor CETA te stemmen.

Maar ook hier geldt dat we niet achter over kunnen leunen. Gelukkig ziet de Europese Commissie dit ook in. Gelijk met de aangescherpte klachtenprocedure publiceerde de Commissie namelijk een Mededeling met de reeds eerder aangekondigde review van de duurzaamheidshoofdstukken in EU-handelsverdragen.

Die Mededeling, *The Power of Trade Partnerships*, bevat actiepunten om die hoofdstukken nog meer smoel te geven. Onder meer door de introductie van handelssancties bij niet-nakoming van de bindende afspraken. De leden van de PvdA-fractie verwelkomen deze Mededeling.

Opvallend is dat op p. 12 van die Mededeling wordt gesteld dat de meerderheid van de voorgestelde actiepunten die betrekking hebben op de duurzaamheidshoofdstukken en op de versterking van de rol van het maatschappelijk middenveld, onmiddellijk kunnen worden uitgevoerd, ook in handelsverdragen die reeds van kracht zijn. Kan de regering aangeven of deze actiepunten ook op CETA kunnen worden toegepast, omdat de duurzaamheidshoofdstukken onder de voorlopige toepassing van CETA vallen? En wanneer deze vraag bevestigend wordt beantwoord: kan de regering toezeggen er bij de Commissie op aan te dringen deze actiepunten zo spoedig mogelijk in te zetten, ook voor CETA?

Vz!

Over het CETA-verdrag zijn de meningen verdeeld. Ook in mijn eigen partij. Als onderdeel van deze 'Kamer van heroverweging' heeft de fractie van de PvdA in de Eerste Kamer dit belangrijke verdrag - zoals gezegd - zorgvuldig gewogen. Wij zijn niet over een nacht ijs gegaan en hebben de zorgen die

velen daarbij serieus genomen. Sommigen zullen over ons standpunt teleurgesteld zijn, anderen blij, maar ik hoop dat zij allen ervan overtuigd zijn dat onze fractie een integere afweging heeft gemaakt.

En mag ik daar een persoonlijk noot aan toevoegen? Als sociaal-democraat heb ik me mijn hele politieke leven, onder meer als partijvoorzitter en senator, ingezet voor de waarden van de democratische rechtsstaat en voor de waarden van de sociaal-democratie: voor solidariteit in eigen land, solidariteit over de grenzen heen en solidariteit tussen generaties. En de geschiedenis van de sociaal-democratie leert dat een betere toekomst, ook voor onze kinderen, alleen door voortdurende inzet en strijd kan worden bereikt. Niet in één keer, maar meestal in stappen. Joop den Uyl zei van zichzelf dat hij behoorde tot 'het zondige ras der reformisten'. Bij die categorie voel ik me thuis. Ook ik noem mezelf een reformist: stapsgewijs naar een betere toekomst, voor de mensen, voor de planeet. Daarom ook heb ik mijn fractie geadviseerd voor CETA te stemmen en mijn fractiegenoten delen die opvatting.

Vz!

Als Nederland nu nee zegt tegen dit verdrag betekent dat een terugval naar oude handelsafspraken zonder de arbeidsprotocollen van de ILO, zonder de klimaatdoelen van Parijs, zonder duurzaamheidshoofdstukken en zonder de nieuwe klachtenprocedure voor vakbonden en maatschappelijke organisaties. Het zou de positie van Europa in de wereld van sterk toegenomen instabiliteit verzwakken. Terwijl juist Europa als economische wereldmacht de standaarden wereldwijd kan verhogen, ook op het terrein van het milieu of fatsoenlijk werk. En met CETA zetten we naar ons oordeel belangrijke stappen in de goede richting.

Maar herhaaldelijk heb ik gezegd dat goedkeuring van CETA niet betekent dat wij we op onze handen kunnen gaan zitten. Samen met andere progressieve krachten in Nederland, in Europa en in de wereld moeten we doorgaan met de strijd voor multilateralisme, voor een op regels gebaseerde internationale orde, voor een schoon klimaat, voor menselijke waardigheid, voor fatsoenlijke arbeidsomstandigheden. Daar past handel bij, mits het eerlijke handel is. En ik roep de regering op om waar mogelijk die ontwikkeling te ondersteunen.

De leden van mijn fractie zien uit naar de beantwoording van onze vragen door de regering.